

Krista Jäkälä

1930-luvun tarjoilukaapin konservointi ja
samantyylliset kaapit 1930-luvun Suomessa

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Krista Jäkälä 1930-luvun tarjoilukaapin konservointi ja samantyylliset kaapit 1930-luvun Suomessa 30 sivua + 7 liitettä 1.6.2012
Tutkinto	Konservaattori
Koulutusohjelma	Konservoinnin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Huonekalukonservointi
Ohjaaja(t)	Lehtori Paula Niskanen Lehtori Jorma Lehtinen
<p>Opinnäytetyön aiheena on 1930-luvun tarjoilukaapin konservointi ja samantyylisten kaappien yleisyys 1930-luvun Suomessa. Konservoitava kaappi edustaa varhaista funktionalismia. Tarjoilukaappi on yksityisomistuksessa ja se on ostettu 1930-luvun puolivälin jälkeen Helsingistä.</p> <p>Suuria toimenpiteitä kaappi ei vaatinut, ja suurin tavoite konservointityössä olikin yhtenäistää kaapin ulkonäkö sekä suorittaa ennaltaehkäisevää konservointia. Ongelmaksi muodostui kuitenkin tasaisen pinnan saaminen kaapinoviin. Työ oli haastava, eikä lopputulos ollut toivottu. Konservointityön ohella kaapin tutkimus antaa mielenkiintoisen lisän ja lähikatsauksen funktionalismin historiaan Suomessa.</p> <p>Opinnäytetyö koostuu historiallisesta osuudesta, jossa keskitytään konservoitavan tarjoilukaapin sekä funktionalismin historiaan 1930-40 lukujen Suomessa. Opinnäytetyön toinen osuus koostuu tarjoilukaapin konservointityön raportoinnista ja materiaalitutkimuksesta.</p>	
Avainsanat	huonekalu konservointi funktionalismi tarjoilukaappi

Author(s) Title Number of Pages Date	Krista Jäkälä Conservation of a 1930's serving cabinet and the same kind of cabinets in the 1930's Finland 30 pages + 7 appendices 1 June 2012
Degree	Bachelor of Culture and Arts
Degree Programme	Conservation
Specialisation option	Furniture Conservation
Instructor(s)	Paula Niskanen, Senior Lecturer Jorma Lehtinen, Senior Lecturer
<p>The subject of the Thesis was to analyze and describe the conservation process of a 1930's serving cabinet and the same kind of cabinets in the 1930's Finland. The serving cabinet was a piece of furniture representing the style and era of early functionalism. Nowadays the item belongs to a private person. It was bought in Helsinki in the mid 1930's.</p> <p>Examinations proved that there was no need for a big operations, thus the most important goal became to bring the appearance of the serving cabinet uniform and to perform preventive conservation. Getting an even, smooth surface to the cabinet doors became the main problem. The work was challenging and the result was not desired. Along with the conservation the study of the serving cabinet gave an interesting addition and a close view of the history of functionalism in Finland.</p> <p>The Thesis consists of a historical part where the focus is on serving cabinets and the history of functionalism in the 1930's to 1940's Finland. The other part gives information about a material studies and presents the report of the conservation.</p>	
Keywords	furniture conservation functionalism serving cabinet

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Historiaa	2
2.1	Funktionalismi huonekaluissa ja sisustuksessa	2
2.1.1	Funktionalismin synty	2
2.1.2	Funktionalismi Suomessa	4
2.2	Konservoitavan tarjoilukaapin kuvaus ja historia	6
2.3	Samankaltaiset kaapit 30-luvulla Suomessa	8
3	Kaapin kuvaus	16
3.1	Runko	16
3.1.1	Puuosat	16
3.1.2	Liitokset	17
3.2	Ulkopinnat	17
4	Kunto- ja vauriokartoitus	18
4.1	Runko	18
4.2	Pintakäsittely	18
4.3	Aiemmat toimenpiteet	18
5	Materiaalitutkimukset	20
5.1	Materiaalien silmämääräinen tutkimus	20
5.2	UV-valossa tarkastelu	20
5.3	Tippatestit	20
5.4	FTIR	21
6	Konservointisuunnitelma	23
6.1	Puhdistus	23
6.2	Liimaukset	23
6.3	Liitokset	23
6.4	Pinnat	23
7	Konservointitoimenpiteet	24

7.1 Puhdistus	24
7.2 Liimaukset	24
7.3 Liitokset	25
7.4 Pintakäsittelyt	25
7.4.1 Ovet	26
7.4.2 Muut ulkopinnat	28
7.5 Muiden osien käsittelyt	28
8 Yhteenveto, konservointityön arvionti ja johtopäätökset	30
Lähteet	31
Liitteet	
Liite 1. Ennen konservointia -kuvat	
Liite 2. Vauriokartta	
Liite 3. UV-valossa kuvatut	
Liite 4. FTIR-analyysit	
Liite 5. Konservoinnin jälkeen –kuvat	
Liite 6. Tuoteselosteet ja käyttöturvallisuustiedoteet	
Liite 7. Puhdistus- ja elvytysliuoksen valmistusohje	

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on 1930-luvun loimukoivuisen tarjoilukaapin konservointi ja samantyylliset kaapit 1930-luvun Suomessa. Konservoitava kaappi edustaa varhaista funktionalismia. Tarjoilukaappi on yksityisomistuksessa kolmannessa sukupolvessa ja se on ostettu 1930-luvun puolivälin jälkeen Helsingistä.

Suuria toimenpiteitä kaappi ei vaadi, ja suurin tavoite konservointityössä onkin yhtenäistää kaapin ulkonäkö sekä suorittaa ennaltaehkäisevää konservointia. Konservointityön ohella kaapin tutkimus antaa mielenkiintoisen lisän ja lähikatsauksen funktionalismin historiaan Suomessa. Opinnäytetyö koostuu historiallisesta osuudesta, jossa keskitytään konservoitavan tarjoilukaapin sekä funktionalismin historiaan ja vertaillaan konservoitavan tarjoilukaapin kanssa samankaltaisia huonekaluja eri valmistajilta 1930-40 -lukujen Suomessa. Opinnäytetyön toinen osuus koostuu tarjoilukaapin konservointityön raportoinnista, vauriokartoituksesta ja materiaalitutkimuksesta.

Opinnäytetyön ohjaajina toimivat huonekalukonservoinnin lehtori Paula Niskanen ja interiööriconservoinnin lehtori Jorma Lehtinen.

2 Historiaa

Tässä osuudessa keskitytään opinnäytetyönä olevan kaapin historialliseen taustaan. Osiossa käsitellään funktionalismin syntyä, funktionalismia suomalaisessa kulttuurissa ja tunnetuimpia suomalaisia suunnittelijoita funktionalismin ajalta. Niistä päästään konservoitavan kaapin historiaan ja samankaltaisten kaappien vertailuun 1930-40 -lukujen Suomessa.

2.1 Funktionalismi huonekaluissa ja sisustuksessa

Funktionalismi on eurooppalainen modernismin tyyliä. Alun perin arkkitehtuurista lähtenyt muotokieli näkyy huonekaluissa käytännöllisyytenä, sarjatuotantovalmistisuutena, geometrisinä muotoina, koristeettomuutena, suoralinjaisuutena ja hygienisyytenä. Se oli yksinkertaisuudellaan vastaisuksi 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun kertaustyyliä.

2.1.1 Funktionalismin synty

Funktionalismi sai alkunsa ensimmäisen maailmansodan jälkeen Keski-Euroopassa. Funktionalismin periaatteena oli kuitenkin amerikkalaisen Louis Sullivanin ajatus "Form Follows Function" eli "Muoto seuraa tarkoitusta". Eri yhteiskuntaluokat haluttiin ottaa huomioon ja tasa-arvoistaa niitä niin, että samanlaiset asunnot ja kulutustavarat olivat kaikkien saatavilla. Käytännössä asunnot pienenivät ja kalusteiden tuli olla pieniin asuntoihin sopivia. Näin kalusteista jäi pois turhat koristelut ja kalusteita voitiin alkaa tekemään koneellisesti sarjatuotantoon, joka laski kalusteen hintaa. Isot, raskaat kokonaisuudet muuttuivat kevyiksi ja siirrettäviksi. (Seppälä-Kavén, 16.)

Ranskalais-sveitsiläinen Le Corbusier (1887-1965) esitteli ensimmäistä kertaa suurelle yleisölle ideoita funktionalismista vuonna 1925 Pariisissa kansainvälisessä koristetaiteen ja teollisen taiteen näyttelyssä. Le Corbusier oli arkkitehti ja suunnitteli funktionalismin tyyliä noudattavia rakennuksia sekä niihin sopivia keveitä, tyyliin mukaisia irtahuonekaluja. Funktionalismi käsitti rakennuksissa vaaleita, sileitä pintoja, geometrisiä muotoja ja selkeitä linjoja. Suuri muutos huonekalurintamalla oli se, että säilytyskaluja alettiin korvata kiinteillä kaapeilla. Tärkeintä huonekaluissa oli tarkoituksenmukaisuus. (Seppälä-Kavén, 16.)

Eräs varhaisimpia moderneja muotoja suosiva ryhmä oli De Stijl-ryhmä. Se oli aktiivisimmillaan 1917-1921 ja sen tunnusmerkkejä olivat geometriset muodot sekä perusvärit, joihin yhdisteltiin ainoastaan mustaa, valkoista tai harmaata. (Kuva 1) (Seppälä-Kavén, 17.)

Kuva 1. De Stijl-ryhmässä toimineen G. Rietveldin suunnittelema sinipunatuoli. (Wikipedia: Gerrit Rietveld)

Myös Bauhaus-koulu toimi uranuurtajana modernismin saralla. Se toimi vuosina 1919-1933 kolmessa eri paikassa. Eri johtajien alaisena se toimi eri toimintaperiaatteiden mukaan, mutta pääideaa koulussa oli yhdistää taide, käsityö ja teollisuus. (Seppälä-Kavén, 18.)

2.1.2 Funktionalismi Suomessa

1920-30 -luvut olivat puusepäntekijöiden ja huonekaluliikkeiden kulta-aikaa Suomessa. Sarjatuotanto oli uutuus huonekalumarkkinoilla ja modernien huonekalujen kysyntä oli nousussa. Erityisesti Lahti nousi puuseppien kaupungiksi. Lahdessa toimi toistakymmentä alan yritystä, joista tunnetuimmat olivat Asko, Häkli, ja Mikko Nupposen perustama Vihdin Puusepät. Vihdin Puusepät todellakin toimi Lahdessa, sillä se oli alun perin vihtiläinen, mutta muutti Lahteen myöhemmin. Muita yrityksiä Lahdessa olivat Pyörä- ja Puuteollisuus Oy, Lahden Puutyö, Lahden Kalustaja Oy, H. Hynysen huonekalutehdas, Mutttilainen & Backman, Huonekalutehdas Oy Sarja, Arvo Laine, V. Rekola, Veljekset Vaara Oy, Puuseppätehdas Iris Oy ja V. Viljasen Huonekalutehdas (Lahden museot). Muita merkittäviä alan yrityksiä olivat Billnäs Ab, Höyrypuuseppä Oy Tampereella, Julius Kutvonen Suonenjoella, Keravan Puusepäntehdas, Kolho Oy Vilppulassa, Koulukalusto Oy Salossa, Kylmäkosken tehtaot, Muuramen tehtaot, Wilh. Schauman Oy Jyväskylässä, SOK:n Vaajakosken tehtaot ja Veljekset Vaara Ryttylässä. Kaikki edellämainitut olivat toiminnassa 1930-luvulla ja vuonna 1950 menestyneimpien puusepänteollisuusyritysten joukossa (Susitaival, 274).

Suomessa funktionalismi yleistyi 1930-luvulla. Läpimurto tapahtui kuitenkin jo vuonna 1929 Turun messuilla, joissa näyttelyarkkitehteina toimivat Alvar Aalto ja Erik Bryggman. Varsinaisesti suurelle kansalle funktionalismi levisi vuonna 1930 taideteollisuuden vuosinäyttelystä, jonka aiheena olivat pienasuntojen funktionalistiset sisustusratkaisut. (Seppälä-Kavén, 24.)

1930-luvulla metalliputkikalusteet yleistyivät julkisiin sisustuksiin, mutteivät saaneet suosiota yksityisissä sisustuksissa. Mallit kopioitiin yleensä keskieurooppalaisista putkihuonekaluista, mutta hyvänä esimerkkinä voidaan mainita Alvar Aalto, joka suunnitteli omaperäisiä metalliputkihuonekaluja muun muassa vuonna 1933 valmistuneeseen Paimion tuberkuloosiparantolaan. Aalto suunnitteli uransa aikana paljon koivusta ja taivutetusta koivuvanerista tehtyjä huonekaluja. (Seppälä-Kavén, 24-25.) (Kuva 2.)

Kuva 2. Alvar Aallon suunnittelema tuoli taivutetusta koivuvanerista. (Apartment therapy)

Toisaalla esimerkiksi Stockmannin piirustuskonttorilla ja Asko Avoniuksen huonekalutehtaalla kehiteltiin uudentyypisiä puuhuonekaluja, jotka erosivat keskieurooppalaisesta funktionalismista. Loimukoivusta tuli erittäin suosittu materiaali Suomessa.

Alvar Aallon lisäksi funktionalismin yhteydessä voidaan puhua Werner Westistä, joka suunnitteli huonekaluja Stockmannin piirustuskonttorilla. Siellä suunnittelijat tekivät yhteistyönä sisustuksia moniin julkisiin kohteisiin kuten hotelleihin ja ravintoloihin. (Karttunen, 43-52.)

Merkittävänä suomalaisessa funktionalismissa voidaan pitää edellä mainittujen lisäksi Asko Avoniuksen huonekalutehdasta. Asko valmisti huomattavan määrän "puufunkkis"-huonekaluja, suunnittelijoinaan muun muassa Maija Heikinheimo ja Ilmari Tapiovaara, joilla oli suuri merkitys Askon huonekalujen kehityksessä. (Miestamo 35-42.) (Kuva 3.)

Kuva 3. Maija Heikinheimon suunnittelema keinutuoli Askolle. (Bukowskis)

2.2 Konservoitavan tarjoilukaapin kuvaus ja historia

Konservoitavana oleva kaappi on funktionalismin piirteitä noudattava 1930-luvun tarjoilukaappi. Siinä on kaksi vetolaatikkoa ja kaksi kaappia. Runko on osin mäntyä, osin koivua. Ulkopinnat ovat kuitenkin kaikki mahdollisesti petsattua loimukoivua. Kaappi on petsattu punertavan ruskeaksi. Lisäksi pintakäsittelynä on kirkas, melko kiiltävä lakka, ja päällistaso on maalattu mustaksi. Ovet ja laatikot ovat lukittavia. Ovissa ja laatikoissa on mustat intarsiaviivat ja ovissa vielä keskellä mustat art decoista ja klassismista vaikutteita saaneet kukkamaiset intarsiakoristeaiheet. Nämä koristeaiheet viittaavat siihen, että kaappi saattaisi olla jo 1930-luvun alkupuolelta, sillä myöhempään 1930- ja 1940-lukujen taitteeseen mentäessä koristeaiheet jäivät pois tyyliuunnasta. Muutoin kuin koristeaiheiltaan kaappi on kuitenkin selvästi funktionalismin tyyliuuntainen. Muodot ovat selkeät ja suoralinjaiset, ja kaappi on sileäpintainen ja kiiltävä. Pinnat ovat helposti puhdistettavia ja käytännöllisiä. Kaappien ovissa ja laatikoissa on hopeanväriset vetimet. Ne eivät todennäköisesti ole alkuperäiset, sillä vedin tulee hieman avaimenreiän eteen. Vetimien kiinnitys näyttää myöskin jälkikäteen tehdyttä, sillä ne on kiinnitetty katkaistulla ruuvilla, johon on ruuvattu mutterin virkaa ajamaan neliskulmainen pieni metallilevy. Päällistaso sekä jalat ovat myös mustat. Kaappi on korkeudeltaan 90cm, leveydeltään 105cm ja syvyydeltään 55,5cm. (Kuva 4.)

Kuva 4. Konservoitava tarjoilukaappi. (Omat kuvälähteet)

Tarjoilukaappi on ostettu todennäköisesti Helsingistä 1930-luvulla yksityiskäyttöön. Tämänhetkisen omistajan isovanhemmat ovat menneet naimisiin vuonna 1937 ja muuttaneet yhteen, jolloin uuteen kotiin on ostettu huonekaluja. (Heijari 5/2012: haastattelu.) Tarjoilukaappi edustaa tyypillistä 1930-luvun funktionalismia Suomessa, joskin molemmissa etuovissa olevat koristeaiheet ovat vaikutteita uusklassismista ja art decosta, ja viittaavat siihen, että tarjoilukaappi voisi olla peräisin jo 1930-luvun alkupuolelta. Kaappi on suoralinjainen, sileäpintainen ja kiiltävä kuten aikansa henki suosii. Samantyyppisiä kaappeja on myyty siihen aikaan tarjoilu- tai apukaappeina ruokailuhuoneisiin. Kaapissa ei ole valmistajan merkintää, ellei takalevyssä oleva lyijykynällä piirretty "JI" johonkin valmistajaan viittaa. Tutkimuksissa ei kuitenkaan löydetty ainuttakaan valmistajaa, johon kyseinen merkintä voisi viitata. Minkään tehtaan leimaa tai sarjanumeroa kaapista ei myöskään löydy, joten kaappia ei varmasti voida tunnistaa minkään tehtaan mallistoksi. Kuitenkin esimerkiksi edes Asko Avoniuksen tehtaiden leimaus ja numerointi ei ole 1930-luvulla ollut järjestelmällistä, joten kaapista puuttuva numero tai leima ei kuitenkaan sulje pois vaihtoehtoa, etteikö se voisi olla jonkun tunnetun valmistajan tuotantoa. (Vickholm 4/2012: sähköpostikeskustelu.)

Tarjoilukaappi on tuotu Helsingistä Haminaan mahdollisesti 1950-luvulla ja ollut normaalissa käytössä samalla perheellä. 1980-luvulla kaappia on säilytetty aitassa, ja siellä se on ollut käyttämättömänä 1990-luvun puoliväliin asti. On ihme, ettei kaappi ole kärsinyt aitassa esimerkiksi kosteusvaurioita. 1990-luvun puolivälissä kaappi on otettu taas käyttöön lipaston ominaisuudessa, ja siinä käytössä se on tänäkin päivänä. Toisen kaapinoven sisäpuolelle on liimattu tarroja mahdollisesti 1970-luvulla, ja kaapin nykyinen omistaja ei halua, että tarroja poistetaan konservointitoimenpiteissä, vaan ne jätetään paikoilleen muistona edellisestä sukupolvesta. Tarjoilukaapin kanssa samaan sarjaan on kuulunut myös kolmeovinen astiakaappi, joka on 1980-luvulla maalattu päälle valkoiseksi ja sittemmin hävitetty. (Heijari 5/2012: haastattelu.)

2.3 Samankaltaiset kaapit 30-luvulla Suomessa

Konservoitavan kaapin kanssa samankaltaisia tarjoilukaappeja on ollut vanhojen kuvastojen perusteella melko paljon Suomessa. Ensimmäisenä voidaan mainita lahtelaisen Asko Avoniuksen valmistamat huonekalut. Kansalliskirjaston verkkoon digitoidusta pienpainatearkistosta löytyi paljon Asko Avoniuksen kuvastoja. Osassa kuvastoista ei ollut päivämääriä, mutta huonekaluista löytyi paljon ajalle ominaisia piirteitä, joten kuvastojen voidaan ajatella olevan 1930-luvulta. Kuvastosta valittujen huonekalujen osalta oltiin yhteydessä Lahden historiallisen museon tutkijaan Päivi Vickholmiin, joka tiesi kertoa kuvastojen tarkempia vuosilukuja. Huomattavia yhtenäisyyksiä konservoitavaan tarjoilukaappiin oli esimerkiksi Asko Avoniuksen ”Risto”-ruokailuhuoneenkaluston astiakaapissa ja tarjoilukaapissa. Kaappeja on valmistettu tammesta numerolla 285, mutta koivuisena tuotenumero on 265 (Kansalliskirjasto 2001-2010. Asko Avonius: Kuvallinen luettelo, Lahti, sivu 5). Kaapeissa on suorat vaaka- sekä pystylinjat, suorat, neliskulmaiset mustat jalat sekä musta päällistaso. Tarjoilu- sekä astiakaapissa on hyvin erilaiset vetimet kuin konservoitavassa tarjoilukaapissa, mutta tällaista seikkaa ei voida vertailussa ottaa huomioon, sillä konservoitavan tarjoilukaapin vetimet ovat hyvin todennäköisesti ajan saatossa vaihdettu. Kyseinen Asko Avoniuksen ruokailuhuoneenkalusto löytyy kuvastosta vuodelta 1938 (Vickholm 5/2012: sähköpostikeskustelu). (Kuva 5.)

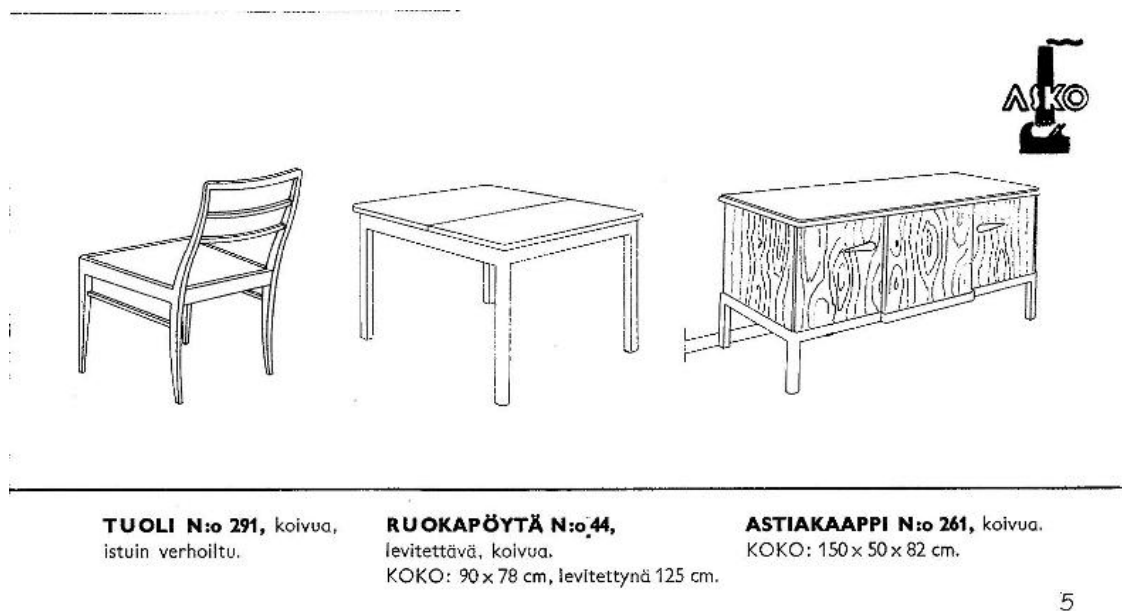

Kuva 5. Ruokailuhuoneen kalusto numero 285 (265) "Risto" vuodelta 1938. (Kansalliskirjasto 2001-2010. Asko Avonius: Kuvallinen luettelo, Lahti, 5).

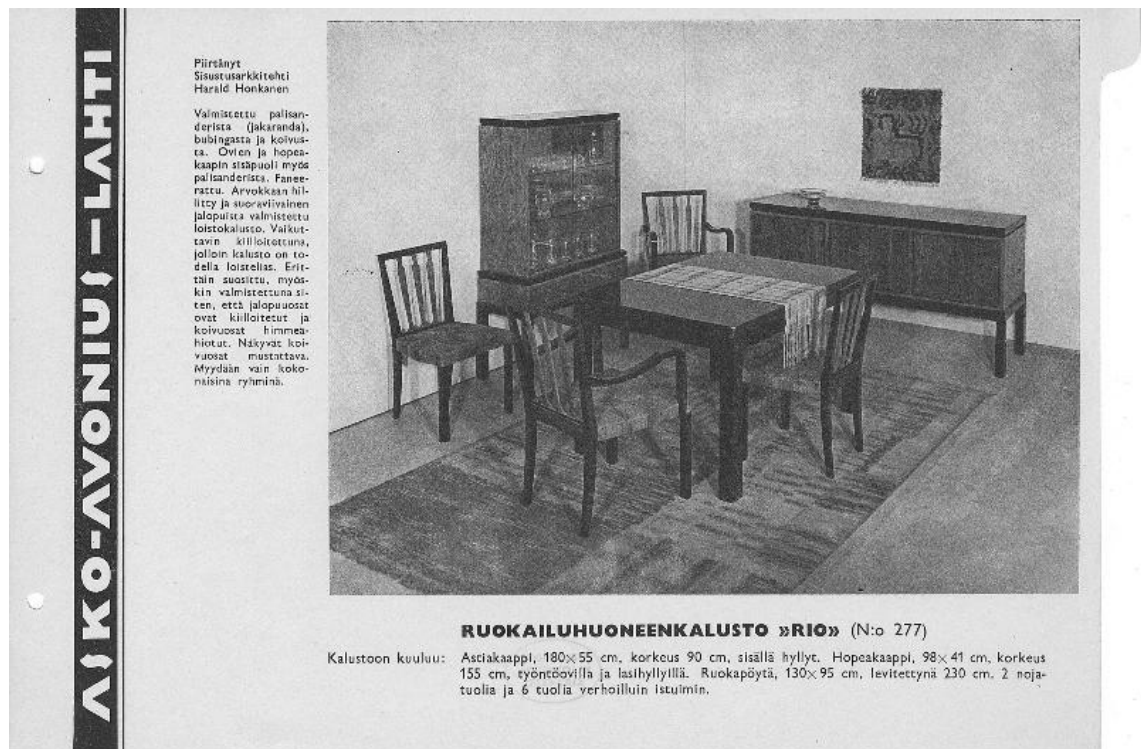
Asko Avoniuksella on myös paljon muita samantyyliisiä kalusteita 1930-luvulla. Kaikissa toistuvat sama muotokieli ja materiaalit: Huonekalut ovat suoralinjaisia, yleensä koivuisia, selkeitä ja käytännöllisiä. Kalusteet ovat helposti siirrettäviä ja mahtuvat pieniinkin huoneistoihin. Hyvin samantyyppisiä piirteitä voidaan löytää esimerkiksi Asko Avoniuksen astiakaapista numero 16 "Ensi" vuodelta 1937 (kuva 6), astiakaapista numero 261 vuodelta 1940 (kuva 7) sekä ruokailuhuoneenkalustosta numero 277 "Rio" vuodelta 1935 (kuva 8). (Vickholm 5/2012: sähköpostikeskustelu.)

Kuva 6. Astiakaappi numero 16 "Ensi" vuodelta 1937. (Kansalliskirjasto 2001-2010. Asko Avonius: Asko, Lahti, 3).

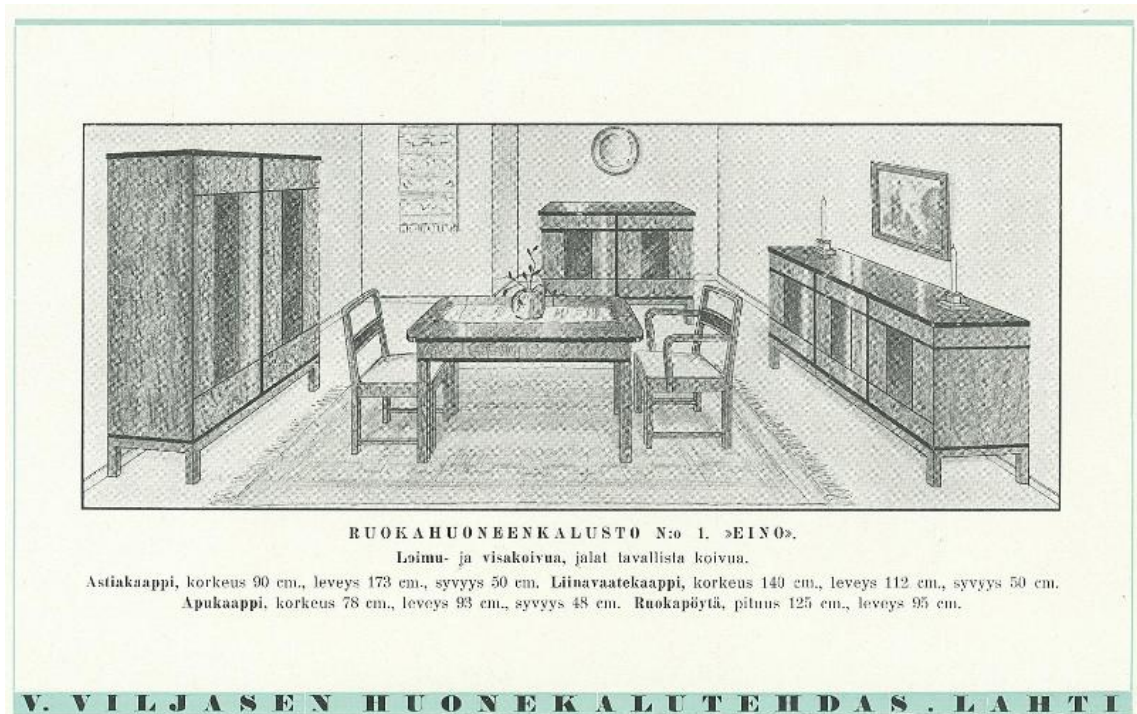
Kuva 7. Astiakaappi numero 261 vuodelta 1940. (Kansalliskirjasto 2001-2010. Asko Avonius: Asko esittää 100 hyvää huonekalua, Lahti, 6).

Kuva 8. Ruokailuhuoneen kalusto numero 277 "Rio" vuodelta 1935. (Kansalliskirjasto 2001-2010. Asko Avonius: Kuvallinen luettelo, Lahti, 11).

Myös muilla valmistajilla Askon lisäksi oli huomattavan yhdennäköisiä kaappeja. Myöskin lahtelaisella V. Viljasen huonekalutehtaalla oli suoralinjaisia, loimu- tai visakoivuisia, mustin ppäällistasoin varustettuja astia- sekä tarjoilukaappeja myynnissä. Parhaimpana esimerkkinä voidaan esittää ruokahuoneenkalusto numero 1 "Eino". Kaappien ovissa on tummat viivat korostamassa selkeitä linjoja, kuten konservoitavassa kaapissakin. (Kuva 9.)

Kuva 9. Ruokahuoneenkalusto numero 1 "Eino" vuodelta 1937. (Kansalliskirjasto 2001-2010. V. Viljasen Huonekalutehdas: Huonekalukuvasto, Lahti 1937, 6).

V. Viljasen huonekalutehtaan kuvastossa samankaltaisia huonekaluja olivat myös ruokahuoneenkalusto numero 2 "Pikku Eino" (kuva 10) sekä makuuhuoneenkalusto numero 12 "Aune" (kuva 11).

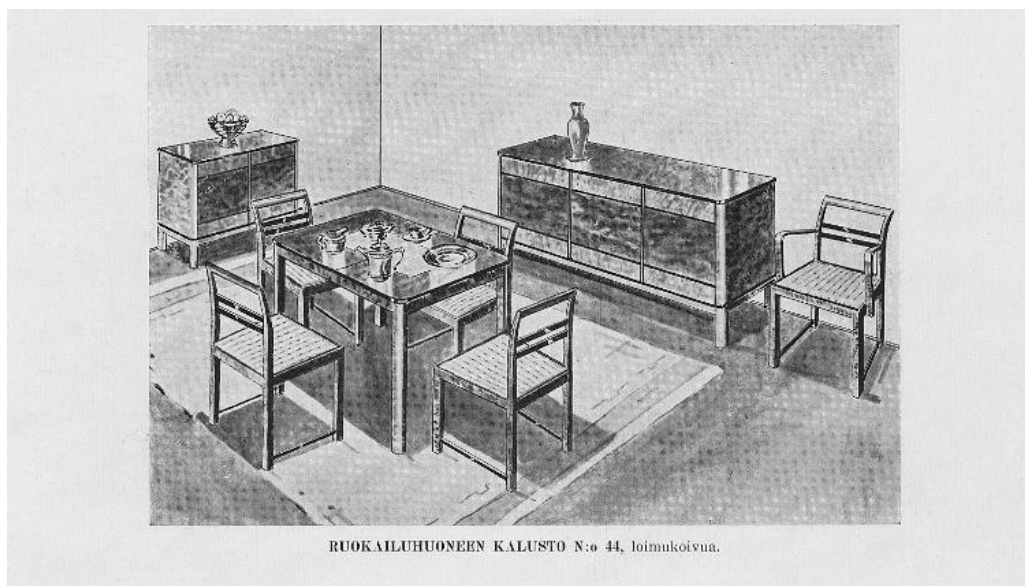

Kuva 10. Ruokahuoneenkalusto numero 2 "Pikku Eino" vuodelta 1937. (Kansalliskirjasto 2001-2010. V. Viljasen Huonekalutehdas: Huonekalukuvasto, Lahti 1937, 7).

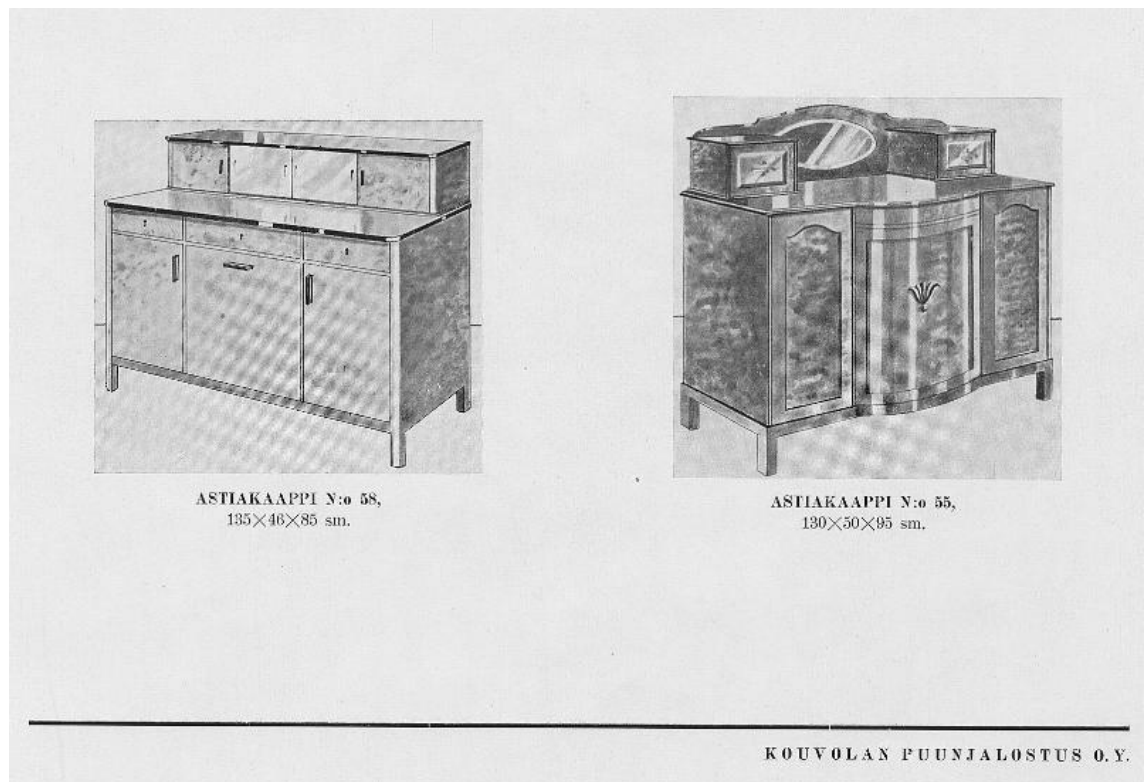
Kuva 11. Makuuhuoneenkalusto numero 12 "Aune" vuodelta 1937. (Kansalliskirjasto 2001-2010. V. Viljasen Huonekalutehdas: Huonekalukuvasto, Lahti 1937, 12).

Myös Kouvolan Puunjalostus Oy:n kuvastossa vuodelta 1938 oli hyvin yhtäläinen kaappikokonaisuus. Ruokailuhuoneenkaluston numero 44 kerrotaan olevan loimukoivua, ja siinä on hyvin samantyyppinen viivoitus kuin edellä mainitussa V. Viljasen ruokailuhuoneenkalustossa numero 1. (Kuva 12.)

Kuva 12. Ruokailuhuoneenkalusto numero 44 vuodelta 1938. (Kansalliskirjasto 2001-2010. Kouvolan Puunjalostus O.Y.: Kouvolan Puunjalostus O.Y. , Kouvola 1938, 3).

Missään edellämainituista kalusteista ei kuitenkaan ole art decon tai uusklassismin henkeä noudattavia intarsiakoristeita kuten konservoitavassa tarjoilukaapissa. Kouvolan Puunjalostus Oy:n kuvastosta vuodelta 1938 löytyi kuitenkin astiakaappi (astiakaappi numero 55), jonka isoimmassa, keskimmäisessä ovesa on samanhenkinen koristeaihe kuin konservoitavassa kaapissa. (Kuva 13.) Kuvaston astiakaappi on osittain suoralinjainen, osittain kaarevalinjainen näin yhdistäen moderneja sekä kertaustyyllisiä piirteitä. Tämä todistaa sen, että vielä 1930-luvun lopulla koristeet eivät olleet täysin unohdettuja.

Kuva 13. Astiakaappi numero 55 vuodelta 1938. (Kansalliskirjasto 2001-2010. Kouvolan Puunjalostus O.Y.: Kouvolan Puunjalostus O.Y. , Kouvola 1938, 11).

Myös Stockmannin piirustuskonttoriin kuuluneella Werner Westillä oli hyvin samantyylinen kaappi. Huonekalut olivat tarkoituksenmukaisia ja koristeettomia jo vuonna 1931. (Kuva 14)

Kuva 14. Ruokasalinkalusto loimukoivua vuodelta 1931. (Karttunen, 44)

3 Kaapin kuvaus

Tässä osiossa perehdytään tarkemmin kaapin rakenteeseen jo aiemmin mainittujen ulkoisten piirteiden lisäksi.

3.1 Runko

Osa rungon ulospäin näkymättömistä osista on mäntyä, ja ulospäin näkyvät pinnat ovat joko petsattua loimukoivua tai ainakin päällystetty petsatulla loimukoivuviilulla. Päällistason paksun maalikerroksen vuoksi on vaikea sanoa, onko päällistaso koivua vai mäntyä. Materiaalit ovat hyvin yleisesti Suomessa 1930-luvulla käytettyjä, ja vahvistavat ajatusta, että kaappi olisi suomalaista tekoa.

3.1.1 Puuosat

Kaapin runko on osin mäntyä, osin todennäköisesti petsattua loimukoivua. Kaapin linjat ovat suorat ja alasarja, johon jalat kiinnittyvät, sekä päällistaso ovat hieman leveämpiä kuin muu runko, ja ne antavat kaapille voimakkaat vaakalinjat. Jalat ovat suorat ja neliskulmaiset. Kaappien ovet ovat loimukoivuvaneroitua mäntyrimalevyä. Rimalevy eroaa vanerista siten, että sen ydin muodostuu puuliuskoista, jotka puristetaan kahden pintalevyn väliin (Scott, 214). (Kuva 15.) Kaapeissa sisällä on mäntypuiset irtohyllyt. Laatikoiden rungot ovat myöskin mäntyä, mutta laatikoiden etusarjat päällystetty loimukoivuviilulla. Ulkosivut ovat loimukoivua, takalevy on ulkopuolelta petsattua koivuvaneria.

Kuva 15. Kahden vanerilevyn väliin puristettu mäntyrimapohja. (Omat kuvalähteet)

3.1.2 Liitokset

Laatikoissa on etuosassa avosinkkaliitokset ja takana loviliitokset, jotka ovat vahvistettu nauloin. Kaapin muut liitokset on tehty ruuveilla, paitsi takalevy on kiinnitetty kaappiin nauloin. Kaappien sisällä olevat hyllylevyt lepäävät puulistojen varassa.

3.2 Ulkopinnat

Kaikki ulkopinnat ovat punaruskeaksi mahdollisesti petsattua loimukoivua. Päällä on melko kiiltävä, todennäköisesti selluloosanitraattilakkaa oleva pinta. Takalevy on lakkaamatonta, ulkopuolelta petsattua koivuvaneria. Päällistason, alasarjan ja jalkojen materiaaleista on vaikea sanoa, mikä puu on kyseessä, sillä ne ovat petsattu ja lakattu tai maalattu paksult mustaksi. Päällistasossa voi olla myös uudempi maalaus päällä, sillä se ei näytä yhtä kiiltävältä ja tasaiselta kuin kaapin alaosan musta pinta, joka on luultavasti petsattu ja lakattu, ei maalattu.

4 Kunto- ja vauriokartoitus

Tässä osiossa kerrotaan tarjoilukaapin yleisilmeestä ja sen vaurioista. Tarjoilukaappi on melko hyvässä kunnossa, eikä se vaadi radikaaleja toimenpiteitä. Kaappia halutaan kuitenkin tarkastella lähemmin, sillä se antaa mielenkiintoisen lisän historialliseen tutkimukseen 1930-luvun kaapeista Suomessa. Myös kaapin pikkuviat on hyvä korjata, etteivät ne pääse kasvamaan isoiksi. Tärkeintä tämän esineen kohdalla on ennaltaehkäisevä konservointi ja esineen ulkoasun yhtenäistäminen. Kaapista tehtiin konservointia ennen otettujen valokuvien (Liite 1) perusteella vauriokartta (Liite 2), joka helpottaa lähinnä naarmujen ja kolhujen määrän hahmottamista.

4.1 Runko

Rungossa ei ole muita vaurioita kuin kolhuja. Puu on kauttaaltaan hyvässä kunnossa. Ainoa mainittava rakenteellinen vika on laatikoiden ja kaapinovien välissä olevien välipuiden painuminen laatikoiden ja kaapinovien tasoa syvemmälle.

4.2 Pintakäsittely

Pintakäsittely on muutoin melko hyvässä kunnossa lukuunottamatta naarmuja ja kolhuja. Pientä nitroselluloosalakalle ominaista krakelyyriä lakan pinnalla on havaittavissa, erityisesti kaappien ovissa. Vasemman kaapinoven vasemmasta alanurkasta pintakäsittely on pieneltä alueelta kulunut samoin kuin paikoin oikeasta sivusta. Päällistason pintakäsittelyssä näkyy aavistuksenomaiset siveltimen jäljet, joita muissa osissa kaappia ei näy. Päällistason musta pintakäsittely on myös sameampaa ja paksumpaa kuin alasarjassa oleva musta pintakäsittely. Edellämainittujen ominaisuuksien ja tulevassa osuudessa selvitettyjen materiaalitutkimusten perusteella voidaan olettaa, että päällistaso on jossain vaiheessa maalattu uudestaan.

4.3 Aiemmat toimenpiteet

Aiemmista toimenpiteistä ei ole varmaa tietoa. Kuten jo äskeisessä kappaleessa todettiin, päällistaso on voitu maalata jossakin vaiheessa uudestaan. Myös kaapinovien

ja laatikoiden vetimet on todennäköisesti vaihdettu niiden krouvista kiinnitystavasta päätellen. Myös vetimien paikka viittaa siihen, että ne olisi vaihdettu: Vetimet kaartuvat avaimenreikien päälle niin, että avainta olisi mahdoton työntää lukkoon. Alkuperäisistä vetimistä ei ole tietoa ja niiden muotoa voidaan vain arvuutella.

5 Materiaalitutkimukset

Tässä osuudessa keskitytään materiaalien tutkimukseen keskittyen erityisesti pintakäsittelyjen tunnistamiseen.

5.1 Materiaalien silmämääräinen tutkimus

Puumateriaalit ovat silmämääräisesti todettu loimukoivuksi ja männyksi referenssimateriaalien avulla (Winwood Products 2012). Muunlaisia tunnistusmenetelmiä ei koettu tarpeelliseksi käyttää puun tunnistukseen, sillä se ei olisi antanut lisäarvoa konservointityölle. Perinteiset materiaalit olivat helppoja tunnistaa silmämääräisesti ja ne ovat tarjoilukaapin aikakaudelle ominaisia.

5.2 UV-valossa tarkastelu

Ultraviolettivalo saa eri materiaalit fluoresoimaan eri väreinä. Pintakäsittelyä tutkittiin sekä kuvattiin UV-valossa (Liite 3). Kirkas pintakäsittely fluoresoi pääosin sinertävän vihreänä, joka viittaa nitroselluloosalakkaan. Päällistaso ei fluoresoinut lainkaan, mutta on vaikea sanoa, johtuuko se tason mustasta väristä vai pintakäsittelyn tyypistä. UV-valossa tarkastelu ei kuitenkaan anna täysin luotettavia tuloksia, sillä esimerkiksi sellakan fluoresenssi on normaalisti oranssi, mutta voi muuttua lakkapinnan vanhetessa. UV-valossa nähdyt tulokset antoivat kuitenkin tukea muille tutkimuksille.

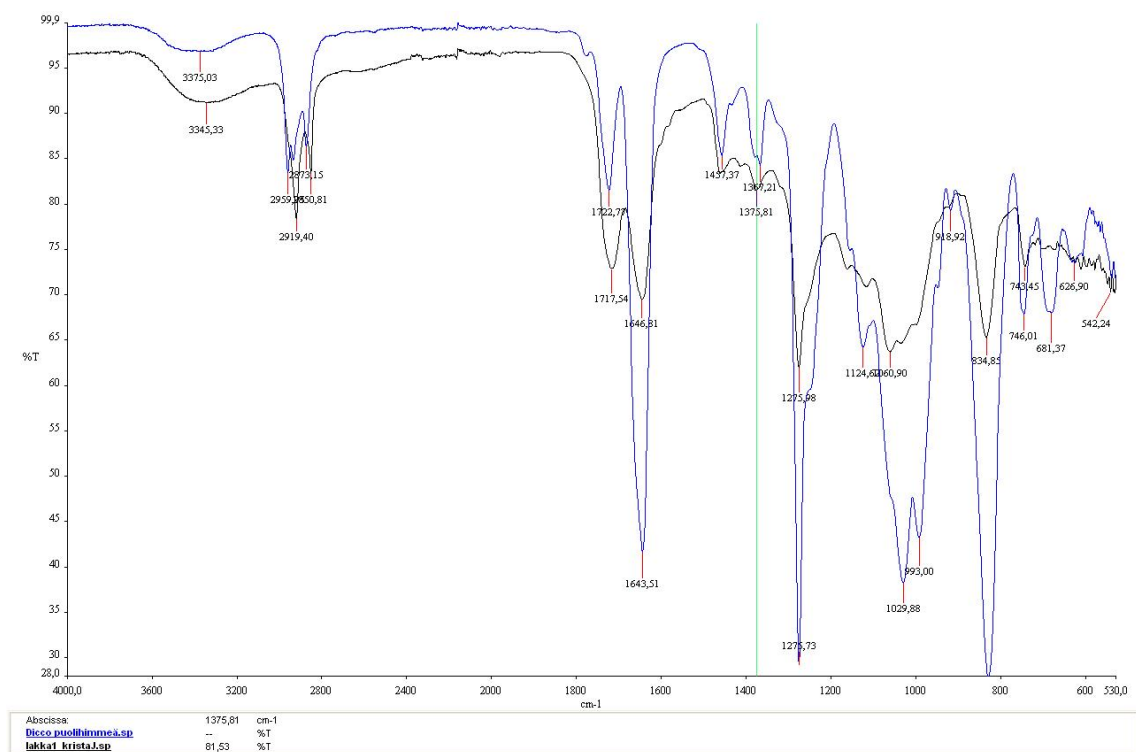
5.3 Tippatestit

Koska epäiltiin pintakäsittelyn olevan nitroselluloosalakkaa, tehtiin sille tippatesti. Nitroselluloosalakan testauksessa käytetään reagenssina difenyyliamiiniliuosta, joka reagoi nitroselluloosaan muuttamalla näytteen tummansinisiksi (Stuart 2007, 51). Tippatestit on otettu näytteistä, jotka on otettu päällistason takareunan valumasta (musta), oikean oven alanurkasta (kirkas) ja vasemman sivun alareunasta (kirkas). Molempien kirkkaista pinnoista otettujen näytteiden tippatestien tulos osoitti, että pintakäsittely on nitroselluloosapohjaista. Mustasta pinnasta otetun näytteen tippatestin tulos oli hyvin epäselvä. Päällistasossa saattaa olla kerroksittain erilaisia pintakäsittelymateriaaleja, joka vaikuttaa tippatestin tuloksiin häiritsevästi.

5.4 FTIR

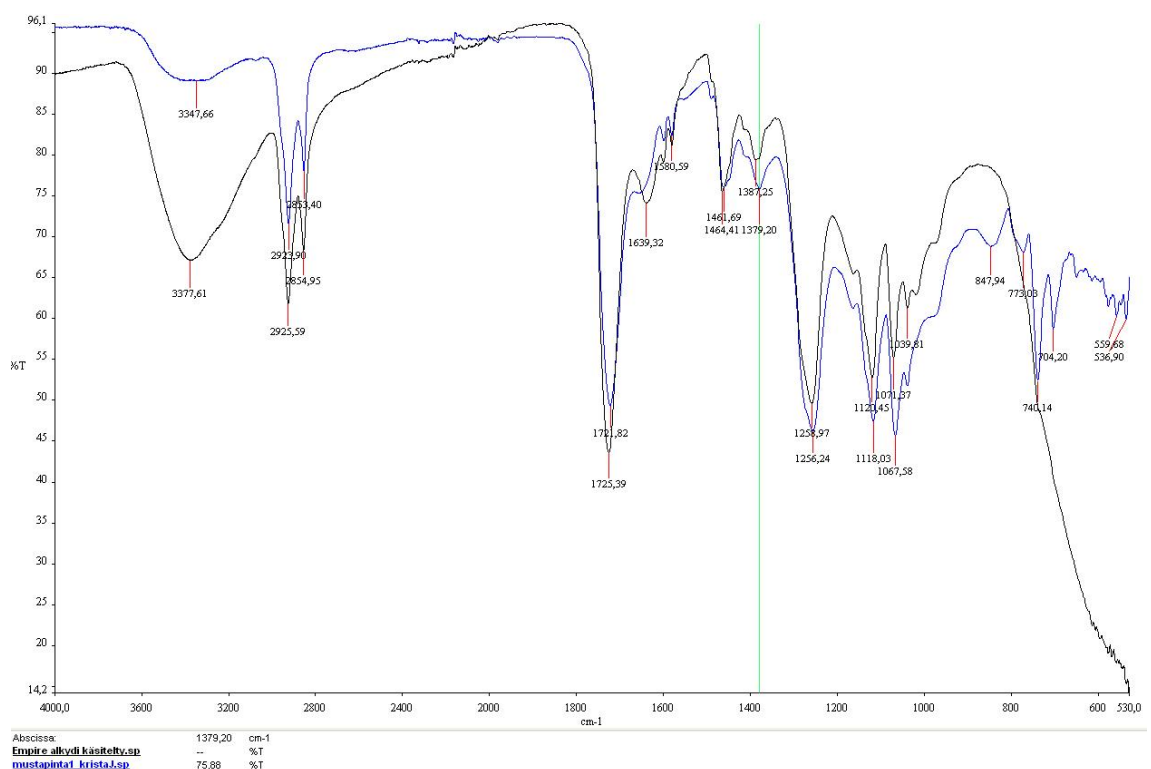
FTIR (Fourier Transform Infrared)- eli infrapunaspektroskopiamenetelmällä mitataan näytteen infrapunasäteilyn absorptiospektrejä. Mitatussa spektrissä esitetään absorpoituneen säteilyn intensiteetti aaltoluvun funktiona, ja näyte voidaan tunnistaa absorptiokäyrien paikan, muodon ja intensiteetin perusteella. Funktionaaliset ryhmät näkyvät IR-spektrissä selkeinä. (Lappeenrannan tekninen yliopisto 2012.)

Tarjoilukaapista otettiin näyte toisen ulkosivun lakkapinnasta. Näytteestä ajettiin infrapunaspektri, jota verrattiin tunnettuun nitroselluloosalakan referenssispektriin. Tarjoilukaapista otetun näytteen spektrissä oli paljon nitroselluloosalakalle tyypillisiä piikkejä. Tästä voidaan päätellä, että kirkas lakka on nitroselluloosalakkaa tai lakka ainakin sisältää suurimmaksi osaksi sitä (Kuva 16).

Kuva 16. FTIR-analyysi kaapin sivun kirkkaasta lakasta, referenssinä nitroselluloosalakka. (Omat kuvälähteet)

Toinen näyte otettiin tarjoilukaapin päällistason takaosan mustasta valumajäljestä. Näytteestä ajettiin infrapunaspektri, ja sitä verrattiin tunnettuihin referenssispektreihin. Näytteen spektri viittasi lähimpänä alkydipohjaiseen pintakäsittelyyn, mutta täyttä vastaavuutta mihinkään tunnettuun vertailunäytteeseen ei ollut. Tästä voidaan päätellä, että päällistason pintakäsittely voi olla sekoitus eri materiaaleja, tai sekoitus kerroksittain erilaisia käsittelyjä. Kuten aiemmin todettu, pinta näyttää epätasaisemmalta kuin muut pinnat, joten siinä voi olla uusi, lisätty kerros esimerkiksi mustaa alkydimaalia (Kuva 17). Tarjoilukaapista otetuista näytteistä tutkittiin spektrejä sekä referenssien kanssa että ilman (Liite 4).

Kuva 17. FTIR-analyysi kaapin päällistason mustasta pintakäsittelystä, referenssinä käsitelty Empire -alkydimaali. (Omat kuvalähteet)

6 Konservointisuunnitelma

6.1 Puhdistus

Kaappi on pölyinen ja siinä on tahroja. Pölyt ja tahrat pyyhitään, tarvittaessa käytetään mietoa Minirisk-liuosta. Sen radikaalimpia toimenpiteitä ulkopintojen puhdistukseen ei käytetä, ellei jokin lähemmin tarkasteltu tahra sitä vaadi. Laatikoissa on sisäpuolella lyijykynän ja tussin jälkiä. Niitä yritetään häivyttää mahdollisimman paljon, mutta on mahdollista, etteivät ne puuhun imeytyneenä lähde täysin. Laatikoiden sisäpuolella ne eivät kuitenkaan merkittävästi haittaa.

6.2 Liimaukset

Kaappien ovista vaneripinta on osin irti rimapohjasta. Tällaiset kohdat laitetaan liimaukseen puristuksessa.

6.3 Liitokset

Kaikki liitokset ovat muutoin tukevia, eikä niille tarvitse tehdä mitään. Kuitenkin löysät laatikon ja kaapinoven väliset välipuut kiilataan tiukaksi etureunaan.

6.4 Pinnat

Naarmuja ja kolhuja yritetään tasoittaa. Pinta on muutoin hyvässä kunnossa, mutta kaapinovat ovat krakeloituneet huomattavasti enemmän kuin muut sivut. Syynä voivat olla 1980-90-lukujen säilytysolosuhteet tai mahdolliset aiemmat käsittelyt. Aiemmista käsittelyistä ei ole tietoa. Pinta on muualta kuin ovista sellaisessa kunnossa, ettei toimenpiteitä kannata tai tarvitse alkaa tekemään. Ovien krakelyyriä voidaan yrittää häivyttää esimerkiksi jollakin elvytysliuoksella. Syvät kolhut ja kaapinovien raapima kuluma alasarjassa voidaan retusoida.

7 Konservointitoimenpiteet

Tässä osuudessa kerrotaan tehdyistä konservointi- ja osittain myös entisöintitoimenpiteistä. Konservoinnin jälkeen tarjoilukaapista otettiin loppukuvat (Liite 5).

7.1 Puhdistus

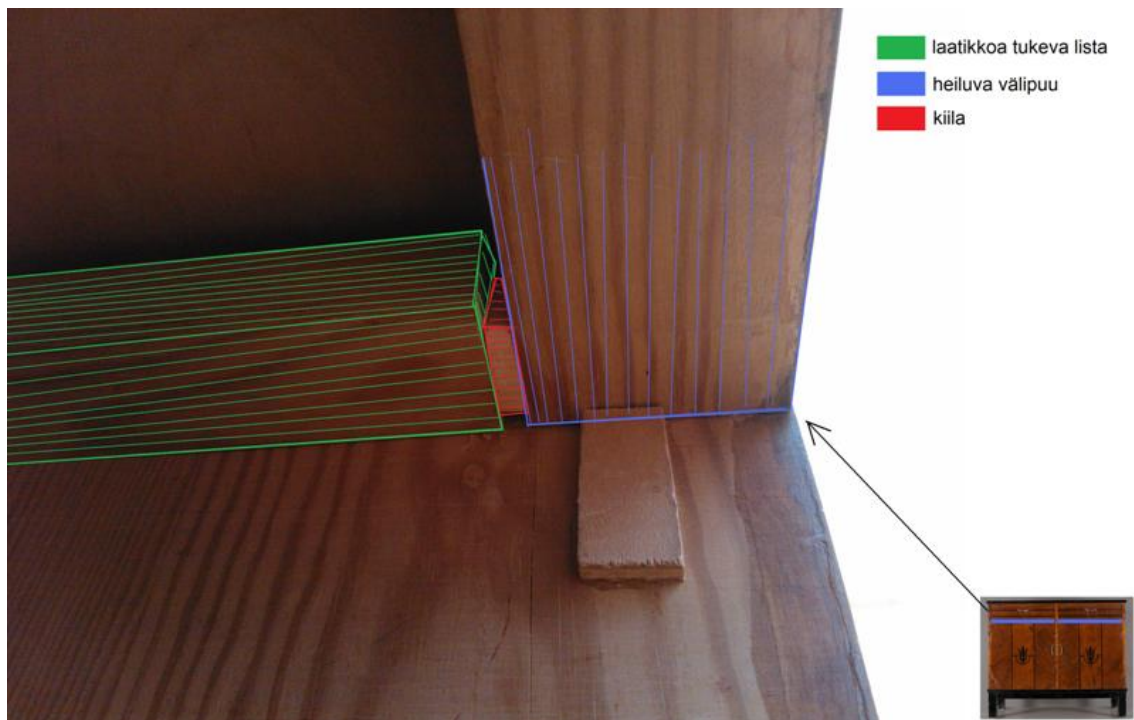
Ensimmäisenä konservointitoimenpiteistä suoritettiin ulkopintojen puhdistus. Puhdistus tehtiin vedellä kostutetulla, nihkeällä mikrokuituliinalla. Kaikki lika ei tuntunut lähtevän pelkän veden avulla, vaan osaan pinnoista käytettiin myös miedolla Minirisk-liuoksella kostutettua mikrokuituliinaa. Pinnat pyyhittiin tämän jälkeen vedellä, ettei pintaan jää pesuainejäämiä. Laatikot pyyhittiin sisäpuolelta myös nihkeällä mikrokuituliinalla. Laatikoiden sisäpuolen lyijykynä- sekä tussitahroihiin käytettiin pyyhekumia. Lyijykynä- sekä tussitahrat vaalenivat molemmat hiukan, mutta eivät merkittävästi. Tussitahroja kokeiltiin myös hangata etanolilla kastetulla pumpulipuikolla, jolloin väri vaaleni hieman, mutta ei myöskään merkittävästi. Lyijykynä- sekä tussitahrojen puhdistustoimenpiteet päätettiin jättää tähän, sillä tahrat eivät laatikon sisäpuolella huomattavasti haittaa.

7.2 Liimaukset

Ainoastaan ovissa ja laatikoissa oli liimauksia vaativia kohtia. Koivuvaneri oli osittain irronnut mäntyrimapohjasta toisesta ovesta. Mäntyrimapohjan ja vanerin väliin injektoitiin kylmää kalaliimaa, ja liimattava alue laitettiin puristukseen. Kylmä kalaliima valittiin liimaksi lähinnä sen helppokäyttöisyyden takia. Kylmän kalaliiman pito-ominaisuudet eivät ole yhtä hyvät kuin esimerkiksi lämpimän eläinliiman, mutta tämän tyyppisessä vanerin pohjaansa liimaamisessa kylmän kalaliiman pito-ominaisuudet ovat täysin riittävät. Kylmä kalaliima on myös täysin poistettavissa. Kaikki kohdat, joista vaneri tai viilu oli pohjastaan irti, liimattiin samalla metodilla.

7.3 Liitokset

Kaikki liitokset ovat tukevia ja hyvässä kunnossa. Ainoastaan laatikoiden ja kaapinovie- välissä olevat välipuut painuivat laatikoita ja kaapinovia availlessa noin 0,5 senttimetrin syvyyteen sisälle päin ja takaisin. Vika ei haittaa rakennetta, mutta esteettisesti eri tasoissa olevat ja heiluvat osat ovat haittaavia. Siksi laatikoita tukevien listojen ja näiden heiluvien välipuiden väliin mitoitettiin kiilat, jotka takaavat sen, etteivät välipuut enää heilu. Kiiloja tehtiin kaikkiaan neljä, jokaisen laatikkoa kannattavan listan eteen kiilaamaan välipuuta etureunaan. Kiilat veistettiin männystä, ja ne mitoitettiin jokaisen reunan kohdalta tarkasti. Kiilat siveltiin kylmällä kalaliimalla ja lyötiin laatikoita kannattavien listojen ja välipuiden väliin. (Kuva 18.)

Kuva 18. Kiilojen sijainti. (Omat kuvälähteet)

7.4 Pintakäsittelyt

Pintoja käsiteltiin erilaisin menetelmin yhtenäisen ulkonäön saavuttamiseksi. Ovet olivat oletettua vaikeampia tapauksia.

7.4.1 Ovet

Ovet olivat kaapista pahimmassa kunnossa. Niiden ulkopinnassa oli paljon naarmuja ja kolhuja, ja pinta oli krakeloitunut nitroselluloosalakalle ominaiseen tapaan. Ovien likaisia naarmuja ja kolhuja yritettiin puhdistaa ja häivyttää etanolilla. Etanoli puhdisti likaa hieman, mutta aiheutti uuden ongelman: etanoli jätti lakan pinnan harmahtavaksi. Harmautta yritettiin häivyttää kolmella erityyppisellä liuksella. Ensimmäisenä kokeiltiin Liberonin Ring Removeria (tuoteseloste ja käyttöturvallisuustiedote liite 6). Vaikka tuote on suunniteltu häivyttämään harmaita "vesijälkiä" erilaisilta pinnoilta, ei tuote auttanut tähän kohteeseen mitenkään. Pinta alkoi kiiltää, mutta itse harmaus ei muuttunut lainkaan. Seuraavaksi kokeiltiin koulussa ohjeen (Liite 7) mukaan tehtyä elvytys- ja puhdistusliuosta, joka sisältää 1 dl etikkaa, 1 dl tärpättiä, 1 dl pellavaöljyä, 25 ml etanolia, 5 ml ammoniakkaa (Niskanen 2009). Myöskään tämä liuos ei poistanut harmautta. Liuos antoi kylläkin kauniin kiillon pinnalle. Kolmanneksi kokeiltiin Dicco Pulituuria (tuoteseloste ja käyttöturvallisuustiedote liite 6). Tämän tuotteen kohdalla kokeilu oli varovainen, sillä käyttöturvallisuustiedotteen mukaan tuotteessa on 80-100% etanolia, joka oli pintaan jo aiheuttanut harmautta. Dicco Pulituuri ei poistanut harmautta varovaisen testin aikana, vaan korkeintaan lisäsi sitä.

Samanlainen ongelma ilmaantui kolhujen täytön yhteydessä. Syvimmat kolhut retusoitettiin akvarelliväreillä, jonka jälkeen ne täytettiin kiiltävällä Dicco-huonekalulakalla (tuoteseloste ja käyttöturvallisuustiedote liite 6). Täytön jälkeen kuivunut lakka hiottiin. Hiottu pinta piti saada kiiltäväksi, ja siihen kokeiltiin Dicco Pulituuria. Itse paikka kirkastui ja alkoi kiiltää onnistuneesti, mutta paikkaa ympäröivä vanha lakkapinta reagoi menemällä harmaaksi. Tämä viittaa siihen, että vanha pintakäsittely ei ehkä täysin ole nitroselluloosalakkaa. Lakan seassa voi olla jotakin muuta, tai päälle levitetty esimerkiksi vaha, joka aiheuttaa harmautta Dicco Pulituurilla käsiteltäessä. Reaktio voi myös johtua pelkästään siitä, että lakkapinta on ikääntynyt ja sen kemialliset ominaisuudet ovat muuttuneet.

Ongelmia oli kuitenkin jo kaksi: harmaantuneet paikan ympärykset ja harmaantuneet läikät kolhujen ympärillä. Koska ovien ulkopinnat olivat kauttaaltaan voimakkaamman krakelyyrin peitossa kuin muut pinnat, päätettiin kokeilla, elvyttäisikö uusi, ohut lakkakerros harmaat kohdat ja häivyttäisi krakelyyriä. Pintaan levitettiin siveltimellä 40-

prosenttiseksi ohennettu kiiltävä Dicco-huonekalulakka. Pinnan lakkaamisessa ongelmana olivat vetimet. Ne olivat kiinnitetty oveen ruuveilla, joiden päät olivat katkaistu. Vetimiä ei siis saanut ruuvattua irti työn ajaksi. Vetimien irroittaminen väkisin olisi luultavasti ollut kaapinoville tuhoisaa, joten vetimet päätettiin suojata lakkauksen ajaksi ja varoa niitä.

Huomattiin, että vielä yksi kerros ohennettua lakkaa ei riitä, vaan pintaan levitettiin muutama kerros lisää ohennettua lakkaa. Ongelmaksi tässä puolestaan muodostui se, että siveltimellä levittäessä lakkapintaan jäi näkymään siveltimenvedot. Lakkapintaa yritettiin tasoittaa Dicco Pulituurilla. Lakatut kerrokset olivat kuitenkin liian ohuita, ja pulituuri liuotti lakkaa joistakin kohdista alkuperäiseen pintaan asti. Se sai pinnan näyttämään läikikkäältä ja epätasaiselta. Useamman uuden lakkakerroksen jälkeen harmaat läiskät olivat kuitenkin kadonneet. Myös krakelyyri oli uuden lakkapinnan alla "sulanut" ja vähentynyt. Pintaan päätettiin lisätä lakkaa ja yrittää puleerata pintaa vielä varovaisemmin. Pintaan lisättiin vielä pari kerrosta ohennettua lakkaa, jonka jälkeen tehtiin välihionta 600-karkeusasteisella hiomapaperilla. Sen jälkeen pintaan lisättiin vielä kaksi ohentamatonta lakkakerrosta.

Pinnan viimeisteleminen oli kiinni olevien vetimien takia ongelmallista. Pintaa ei olisi voinut kokonaan siklata, joka olisi antanut huomattavasti paremman lopputuloksen kuin hiominen. Mikäli pinta olisi siklattu vain osittain, olisi kontrasti siklatun laajan pinnan ja siklaamattoman, hiotun vetimen ympäristön välillä ollut todennäköisesti huomattava. Siksi pinta päätettiin hioa kauttaaltaan ja kiillottaa Dicco Pulituurilla. Pinta hiottiin viimeisen lakkakerroksen jälkeen ensin 600-karkeusasteisella hiomapaperilla ja sen jälkeen vielä 800-karkeusasteisella. Pulituuri imeytettiin tiheään, nukkaamattomaan puuvillakankaaseen käärittyyn trasselituppoon eli "tulloon". Sen jälkeen Dicco Pulituuria levitettiin pitkin, suurin vedoin koko pintaan tullolla. Pinnan kuivuttua levitettiin uusi kerros. Tällä ehkäistiin sitä, ettei lakkapintaa vaurioitettaisi ja liuotettaisi puleerauksen aikana. Puleeraamista jatkettiin niin kauan, kunnes pinta ei näyttänyt enää enempää kirkastuvan.

Pinta ei puleerauksenkaan jälkeen jäänyt yhtä kiiltäväksi ja kirkkaaksi kuin suoraan sivelyn jälkeen. Kiilto oli kuitenkin riittävä muihin kaapin osiin verrattuna. Pinnasta ei myöskään hiomalla saatu niin tasaista kuin oli toivottu, eikä pulituuri tasoittanut hiottua

pintaa tarpeeksi entisestään. Puleerauksessa tullon jäljet jäivät väkisin hieman esille, näkyen valoa vasten pinnassa raitoina. Vaikka Dicco Pulituurin tuoteselosteessa kerrotaan tuotteen olevan soveltuva pintojen kiillotukseen, ei tässä kohteessa tulos ollut niin hyvä mitä oli odotettu lähinnä hiotun pohjan takia. Todennäköisesti parempaa jälkeä olisi saanut siklaamalla pohjan, mutta kuten on aiemmin mainittu, siklaaminen koko pinnalle ei olisi ollut vetimien takia mahdollista ja osittaisella pinnalla ero hiotun ja siklatun pinnan välillä olisi korostunut. Paras vaihtoehto pinnan käsittelyyn olisi ollut levittää uusi lakka ruiskuttamalla, mutta siihen ei ollut tarpeeksi tietoa eikä taitoa.

Sama käsittely tehtiin molemmille kaapinoville.

7.4.2 Muut ulkopinnat

Muut pinnat eivät olleet lainkaan niin pahasti krakeloituneet kuin ovet. Niissä ei myöskään ollut yhtä paljon kolhuja tai naarmuja. Vasempaan ulkosivuun kokeiltiin jo aiemmin mainittua koulussa valmistettua elvytys- ja puhdistusliuosta. Vaikka liuos ei ollut ovissa tehnyt muuta kuin lisännyt kiiltoa, muissa kaapin osissa kirkkaan lakan kohdalla se elvytti lakkapintaa ja palautti jopa kuluneisiin kohtiin värin. Muita liuoksia ei koettu tarpeelliseksi edes kokeilla pintoihin, sillä valmistettu elvytys- ja puhdistusliuos antoi erinomaisen tuloksen. Esimerkiksi oikeassa sivussa olleet haaleat kulumat hävisivät liuksella käsittelyn jälkeen kokonaan. Liuoksella käsiteltiin kaikki muut kirkkaalla lakalla käsitellyt pinnat paitsi ovet.

Alasarjan kulumia retusoiitiin akvarelliväreillä. Kaikkia kuluneita kulmia ei kuitenkaan haluttu täysin retusoida, sillä luonnollista patinaa haluttiin säilyttää. Laajimpiin retusoituihin kohtiin levitettiin ohuen ohut, vain 20-prosenttiseksi ohennettu lakkakerros.

7.5 Muiden osien käsittelyt

Takalevyille ei tehty lainkaan toimenpiteitä, sillä se ei olisi muuttanut kaapin luonnetta eikä rakennetta millään lailla. Myöskään päällistasolle ei koettu tarpeelliseksi tehdä toimenpiteitä.

Toisen kaapinoven sisäpuolella liimattuja tarroja ei myöskään poistettu nykyisen omistajan pyynnöstä. Ne kertovat omaa historiaansa ja ovat muisto aiemmasta sukupolvesta. (Kuva 19.)

Kuva 19. Toisen kaapinoven sisäpuolen tarrat. (Omat kuvälähteet)

8 Yhteenveto, konservointityön arvionti ja johtopäätökset

Kaikkiaan tarjoilukaapin historiatutkimus oli mielekästä sekä mielenkiintoista. Alun perin lipastoksi kuviteltu kaappi paljastui tutkimusten edetessä ruokailuhuoneen tarjoilukaapiksi, jolla ajanmukaisesti oli myös samaa sarjaa sisarena oleva astiakaappi. Myös suomalaisen funktionalismin tutkiminen oli antoisaa, ja tutkimuksen edetessä ilmaantui paljon tietoa, johon ei normaalissa konservointityössä välttämättä törmäisi.

Itse konservointityö antoi mielenkiintoisen lisän kaapin historiaosuuteen. Kaapin äärellä työskentely antoi lähikatsauksen tutkittavasta huonekalutyypistä ja -tyylistä. Konservointityössä ongelmaksi muodostuivat kaapinovat. Ne vaativat paljon enemmän työtä kuin alun perin oli osattu odottaa, eikä lopputulos ovien osalta ollut kuin hädintuskin tyydyttävä. Nitroselluloosalakkaa ei näin isolta yhtenäiseltä alueelta saa hiomalla siihen pisteeseen, että siitä tulisi tasainen ja yhtenäinen kokonaisuus. Työ oli mitoitettu aikaan nähden muutoin kohtuullisesti, mutta ovien pintakäsittelyn kanssa ilmenneet ongelmat olisivat vaatineet huomattavasti pidemmän ajan, jotta lopputulos olisi ollut täydellinen. Lohduttava tekijä tyydyttävässä lopputuloksessa on se, että pinta on huonekalussa pystysuorassa. Mikäli pintana olisi ollut taso, sen epätasaisuus olisi pistänyt silmään huomattavasti enemmän.

Materiaalitutkimus ja pintakäsittelyn konservointi ja entisöinti oli kuitenkin hyvin opettavaista ja ne tukivat toisiaan.

Lähteet

- Karttunen, Leena 2006. Werner West – huonekaluarkkitehti. Porvoo: Formato Print
Lahden Museot <http://www.lahdenmuseot.fi/kuka-mita-lahti/lahden-historia/teollisuuskaupunki/lahti-puuseppien-kaupunki/> (Luettu 5/2012)
- Lappeenrannan teknillinen yliopisto
(<http://www.lut.fi/fi/technology/lutchemistry/research/groups/membrane/Documents/IR.pdf>) (Luettu 5/2012)
- Miestamo, Riitta 1981. Suomalaisen huonekalun muoto ja sisältö. Lahti: Esan Kirjapaino Oy
- Niskanen, Paula 2009. Huonekalukonservointi 3 Luentomateriaali: Lakattujen pintojen puhdistus (Word-tiedosto). Metropolia ammattikorkeakoulu.
- Scott, Ernest 1997. Suuri puutyökirja. Helsinki: Kustannus Oy Tammi
- Seppälä-Kavén, Ulla 2003. Muodon ajat. Turku: Turun ammattikorkeakoulu
- Stuart, Barbara 2007. Analytical techniques in Materials Conservation. West Sussex: Wiley
- Susitaival, Paavo 1950. Suomen puusepänteollisuuden vaihteita. Lahti: Esan Kirjapaino Oy
- Vickholm, Päivi 2012. Sähköpostikeskustelu: Opinnäytetyö funkkislipasto. Krista Jäkälä. 5/2012. (Luettu 5/2012.)
- Winwood Products http://www.winwood-products.com/eng/timber-products/veneered_panels.htm (Luettu 5/2012)

Haastattelut

- Heijari, Kaisa 2012. Tarjoilukaapin omistajan sukulainen. Haastattelu: 5/2012.

Kuvalähteet

- Apartment therapy <http://www.apartmenttherapy.com/phillips-de-pury-presents-maxw-48215> (Luettu 5/2012)
- Bukowskis [http://www.bukowskis.com/auctions/F155/357-maija-heikinheimo-gungstol?category\[\]=263&locale=fi](http://www.bukowskis.com/auctions/F155/357-maija-heikinheimo-gungstol?category[]=263&locale=fi) (Luettu 5/2012)
- Kansalliskirjasto 2001-2010. Pienpinatearkisto. Asko Avonius: Kuvallinen luettelo, Lahti. http://digi.lib.helsinki.fi/pienpinate/secure/showPage.html?action=page&type=lq&conversationId=1&id=344000&pageFrame_currPage=1 (Luettu 5/2012)

- Kansalliskirjasto 2001-2010. Pienpainatearkisto. Asko Avonius: Asko, Lahti. http://digi.lib.helsinki.fi/pienpainate/secure/showPage.html?action=page&type=lq&conversationId=2&id=344018&pageFrame_currPage=1 (Luettu 5/2012)
- Kansalliskirjasto 2001-2010. Pienpainatearkisto. Asko Avonius: Asko esittää 100 hyvää huonekalua, Lahti. http://digi.lib.helsinki.fi/pienpainate/secure/showPage.html?action=page&type=lq&conversationId=3&id=344005&pageFrame_currPage=1 (Luettu 5/2012)
- Kansalliskirjasto 2001-2010. Pienpainatearkisto. Kouvolan Puunjalostus O.Y.: Kouvolan Puunjalostus O.Y. , Kouvola
1938. <http://digi.lib.helsinki.fi/pienpainate/secure/showPage.html?conversationId=5&action=entryPage&id=343934> (Luettu 5/2012)
- Kansalliskirjasto 2001-2010. Pienpainatearkisto. V. Viljasen Huonekalutehdas: Huonekalukuvasto, Lahti
1937. <http://digi.lib.helsinki.fi/pienpainate/secure/showPage.html?conversationId=4&action=entryPage&id=344095> (Luettu 5/2012)
- Karttunen, Leena 2006. Werner West – huonekaluarkkitehti. Porvoo: Formato Print Omat kuvalähteet
- Wikipedia: Gerrit Rietveld http://nl.wikipedia.org/wiki/Gerrit_Rietveld (Luettu 5/2012)

Ennen konservointia -kuvat

ENNEN KONSERVOINTIA
HKO-170212-1

ENNEN KONSERVOINTIA
HKO-170212-1

ENNEN KONSERVOINTIA
HKO-170212-1

YLEISKUVA
HKO-170212-1

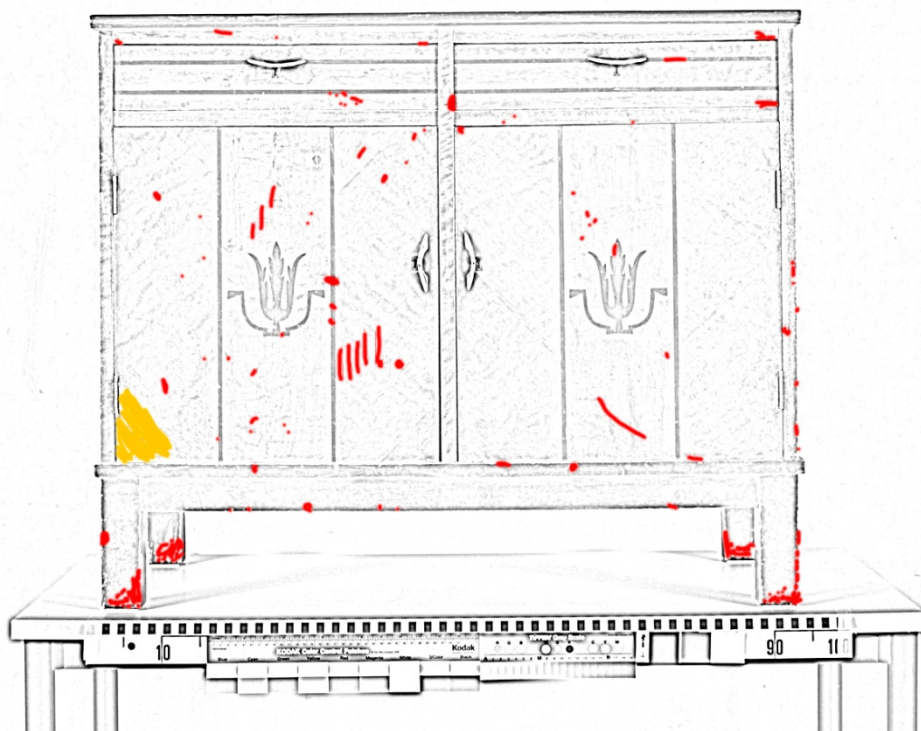

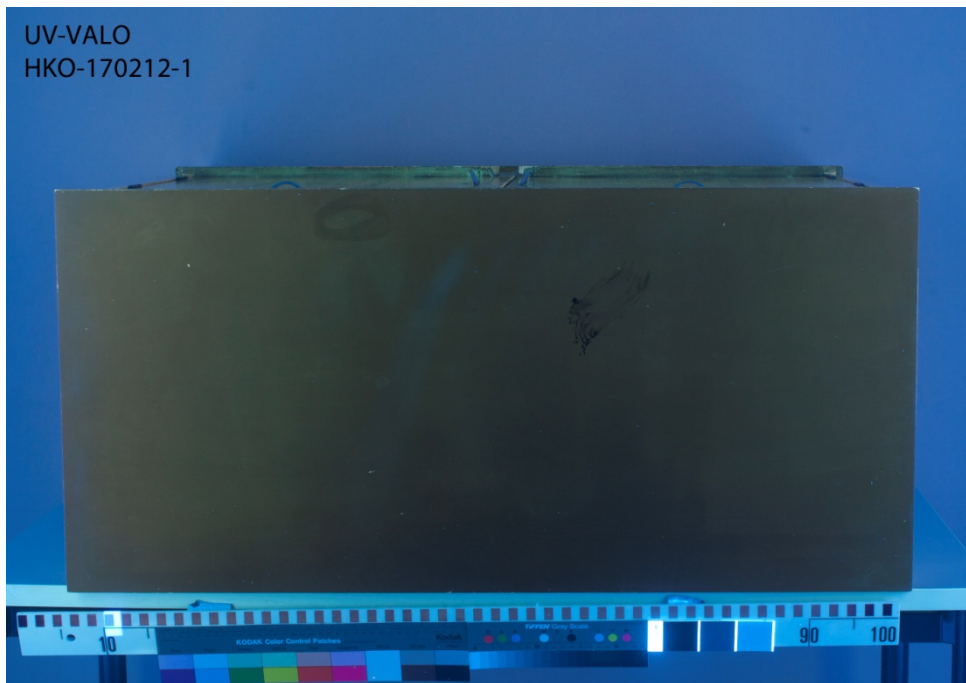
Vauriokartta

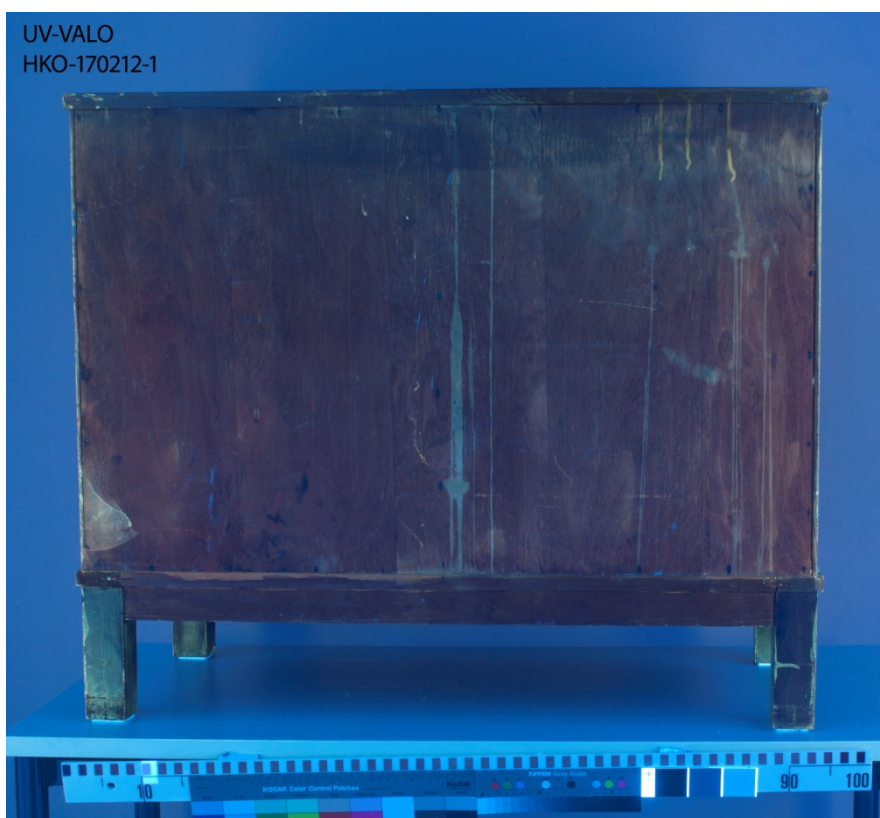
ENNEN KONSERVOINTIA
HKO-170212-1

 kulunut pinta
 naarmu/kolhu

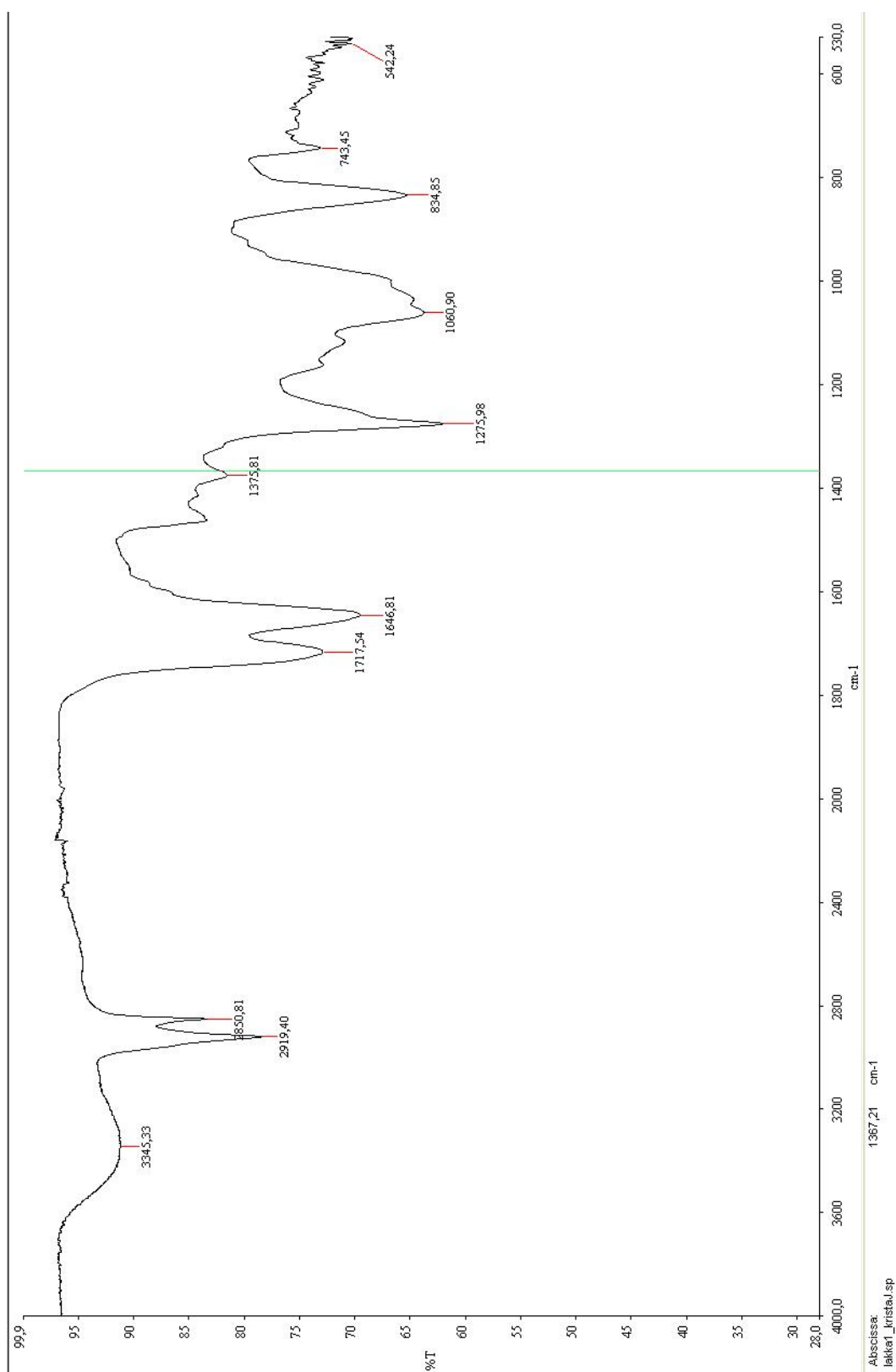
UV-valossa kuvatut

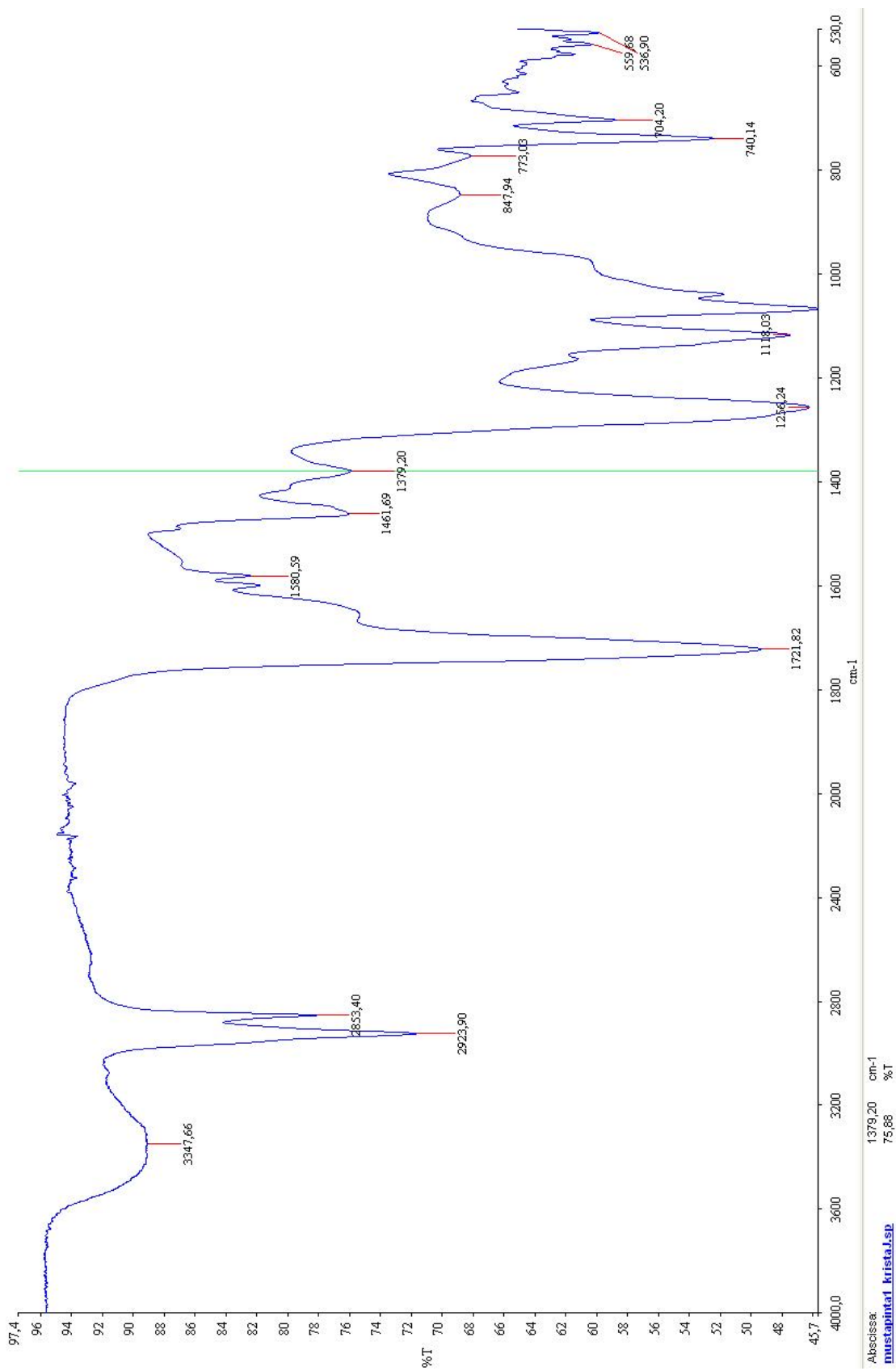

FTIR-analysit

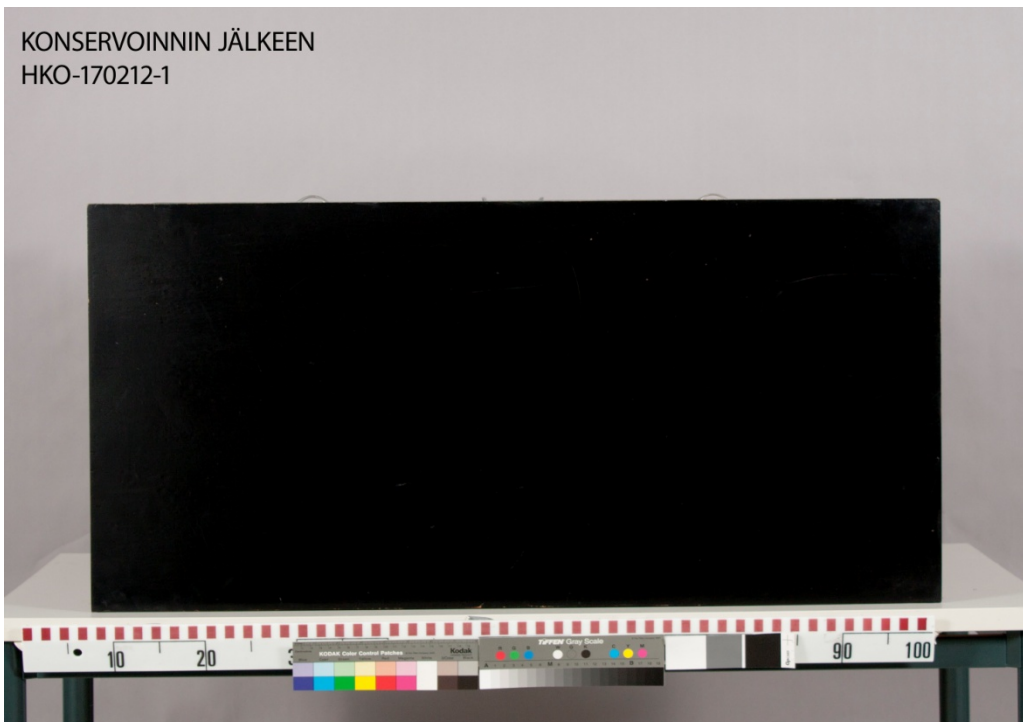

Konservoinnin jälkeen –kuvat

KONSERVOINNIN JÄLKEEN
HKO-170212-1

KONSERVOINNIN JÄLKEEN
HKO-170212-1

KONSERVOINNIN JÄLKEEN
HKO-170212-1

KONSERVOINNIN JÄLKEEN
HKO-170212-1

KONSERVOINNIN JÄLKEEN
HKO-170212-1

Ring Remover tuoteseloste ja käyttöturvallisuustiedote

<http://www.liberon.fi/cms/node/24>

<http://www.talasonline.com/photos/msds/liberon/ringremover.pdf>

Dicco Pulituuri tuoteseloste ja käyttöturvallisuustiedote

http://www.tikkurila.fi/kotimaalarit/tuotteet/tuotetiedot_aakkosjarjestyksessa/dicco_pulituuri.363.shtml

http://www.tikkurila.fi/files/25/DICCO_pulituuri_FI-FIN_.PDF

Kiiltävä Dicco huonekalulakka tuoteseloste ja käyttöturvallisuustiedote

http://www.tikkurila.fi/kotimaalarit/tuotteet/tuotetiedot_aakkosjarjestyksessa/lakat/dicco_huonekalulakka_kiiltava.2012.shtml

http://www.tikkurila.fi/files/20/DICCO_HUONEKALULAKKA_kiiltava_ja_puolihiimea_FI-FIN_.PDF

Puhdistus- ja elvytysliuoksen valmistusohje

LAKATTUJEN PINTOJEN TUNNISTUS, PUHDISTUS,

KONSERVOINTI/RESTAUROINTI

Paula Niskanen 2009

• resepti (en ole kokeillut vielä, saanut Lindewallilta) hyväkuntoisen lakkapinnan puhdistukseen:

1 dl etikkaa,

1 dl tärpähtiä,

1 dl pellavaöljyä,

25 ml etanolia,

5 ml ammoniakkia

(pyyhittävä hyvin pois pinnalta)